

Transformacions agrícoles i urbanes a Santa Perpètua de Mogoda a finals del segle XVIII

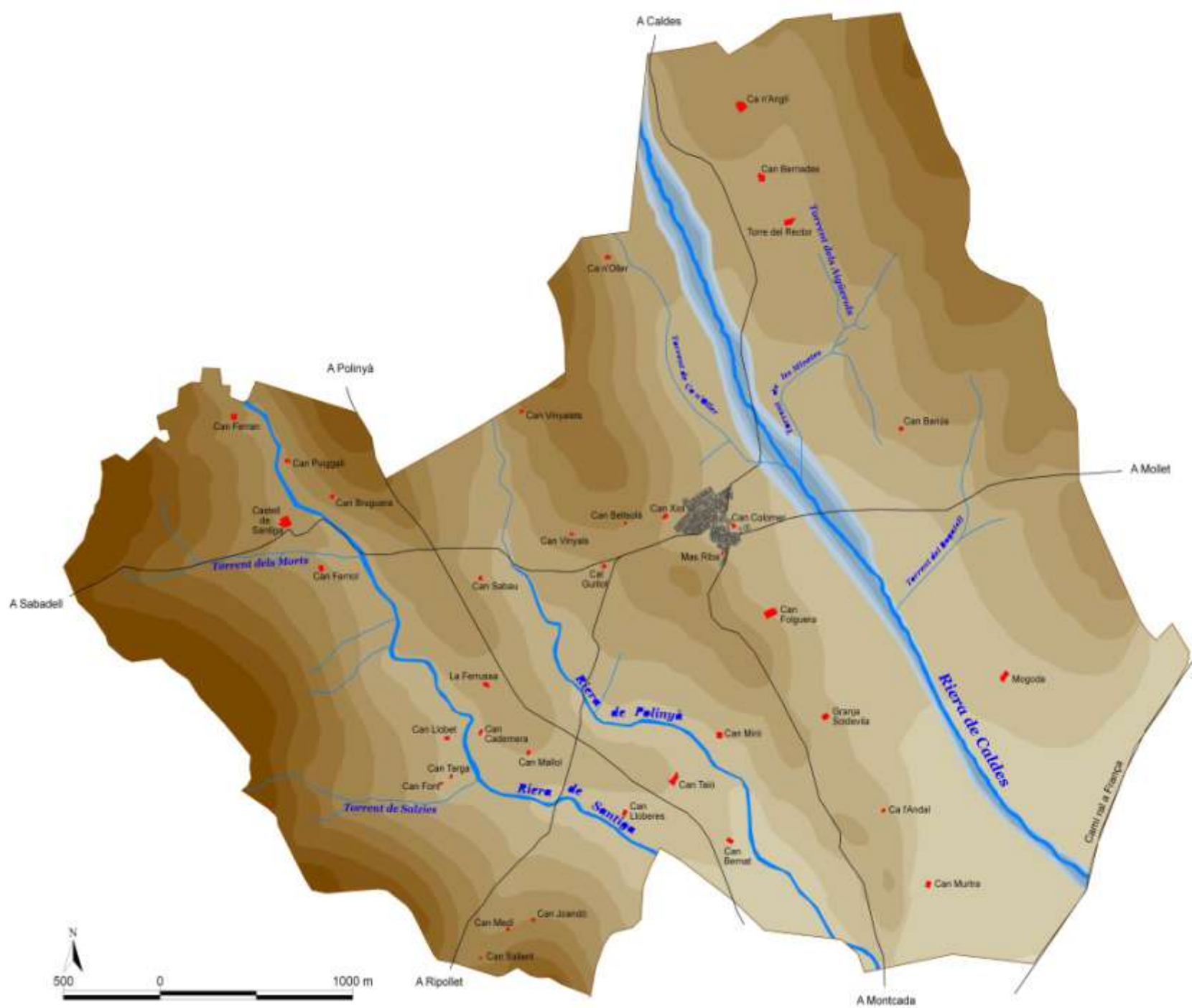
El regadiu i can Banús : Fotografia de Fermí Vinyals Rovira any 1972

1.- CLIMATOLOGIA HISTÒRICA: EPISODIS METEOROLÒGICS

- El refredament climàtic dels segles XVII-XVIII i XIX afavorí la construcció dels pous de glaç. Augmenta la necessitat d'aigua pels nous cultius d'origen americà justament quan el règim de pluges es torna més irregular.
- Els cultius americans, la majoria d'origen tropical o subtropical, demanen abundància i disponibilitat al mateix temps de dues coses antagòniques al clima mediterrani com són temperatura altes i aigua a dojo.
- Des de la segona meitat del segle XVIII i durant el XIX, prolifera la construcció de tot l'entramat de mines i pous
- La desforestació i el règim de pluges canviant sobretot al segle XVIII provoquen que la riera de Caldes desmunti tota la indústria medieval dels molins i desdibuixi els termenals i les terres dels masos propers.

1.- CLIMATOLOGIA HISTÒRICA: EPISODIS METEOROLÒGICS

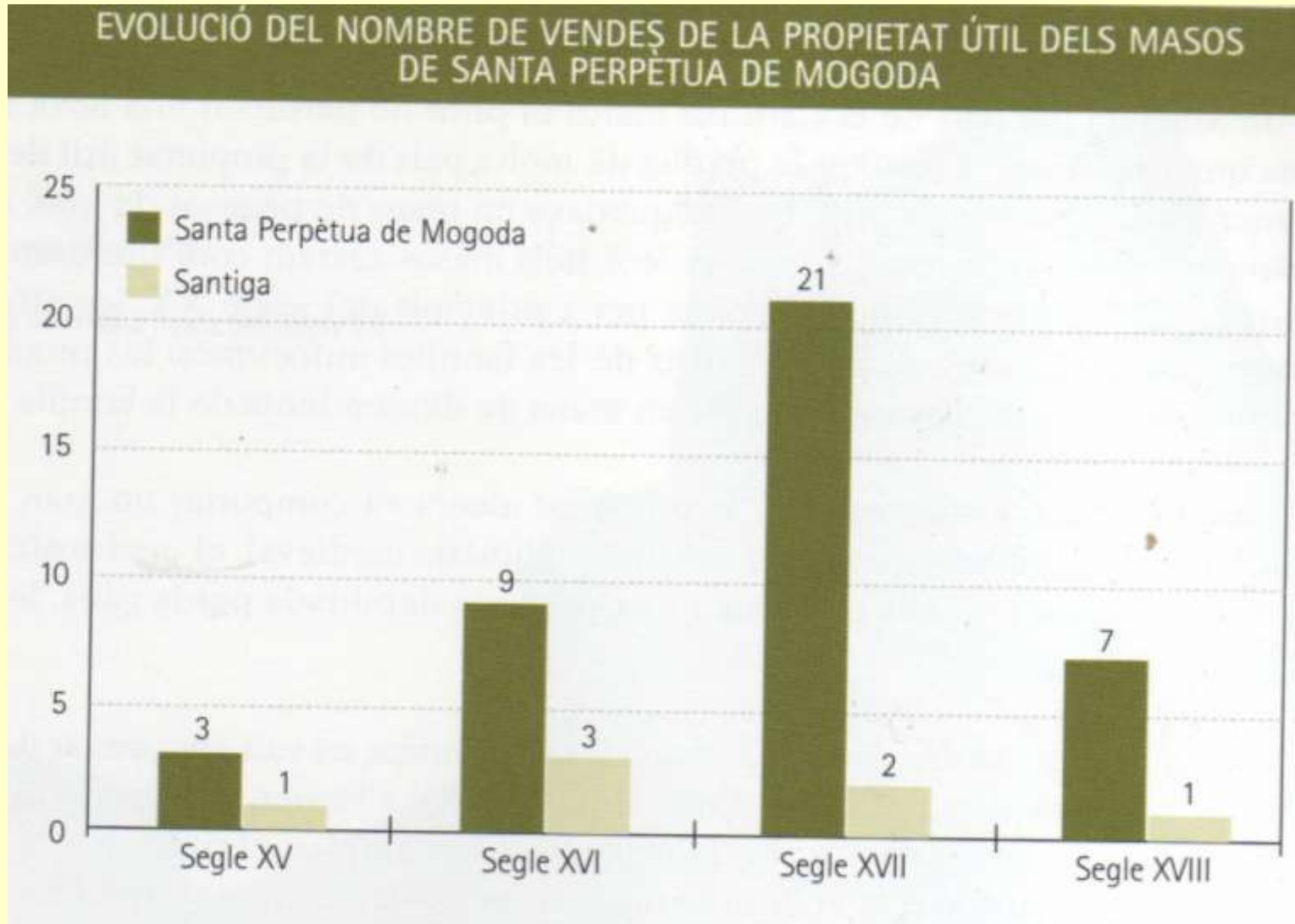
ANY REFERENCIAT	FENÒME METEOROLÒGIC	AFECTA AL VALLÉS I STA. PERPÈTUA	AFECTA ALTRES LLOCS CATALUNYA	OBSERVACIONS
1617	Pluges torrencials	X	X	"Lo any del Diluvi"
1619	Sequera	X	X	Caça de bruixes
1631	Sequera	X	X	Fam i carestia
1678	Pluges torrencials	?	X	Inundacions Girona i Tortosa
1680	Sequera	X	X	Es demana el nou establiment d'aigües a Mogoda
1701	Pluges torrencials	X	X	Aterrament dels horts
1703	Pluges torrencials	X	X	Aterrament dels horts
1706	Pluges torrencials	X	X	Aterrament dels horts
1711	Pluges torrencials	X	X	Aterrament dels horts
1719	Sequera	X	?	
1749	Sequera	X	?	Demanda de nous establiments d'aigües
1752	Sequera	X	?	No es pot moldre al Molí de Mogoda
1765	Fred	?	X	Nevades de 25 cm a Barcelona
1766	Fred	X	X	"feu tan grandíssim fret, que los vells no avian vist igual."
1776	Sequera		X	Rogatives a Barcelona
1777	Pluges torrencials	X	?	Canvi de curs de la riera de Caldes
1780	Sequera	?	X	Rogatives a Barcelona
1781	Sequera	X	?	Rogatives a Santiga
1783	Sequera	?	X	
1784	Pluges i fred	?	X	Rogatives perquè faci Sol
1788	Fred	X	X	Es glaça l'aigua als claustres de la catedral de Barcelona
1789	Fred i neu	X	X	Nevada a Barcelona de 25 cm
1817	Sequera	X	X	S'asseca la mina de la Ferrussa
1853-1857	Combinació de fred, sequera, calor pluges torrencials.	X	X	Afectació molt greu de la cendrosa a les vinyes
1874	Pluges torrencials	X	X	L'aiguat de Santa Tecla
1883	Pedregada	X	?	Matadepera, Sabadell, Terrassa, Barberà, Ripollet, Santa Perpètua de Mogoda, Mollet.

2.- EL PROCÉS DE VENDA DE LA PROPIETAT ÚTIL DELS MASOS (S.XVII-XVIII)

- **A partir la disgregació de les viles medievals es va formar una xarxa densa de masos.**
- **L'òptim climàtic medieval comportà a Santa Perpètua una superpoblació de masos difícilment comprensible amb els coneixements tècnics agronòmics actuals. La terra suportava una pressió d'explotació humana superior a la que avui dia tot i els avenços entendríem d'una societat menys tecnificada.**
- **A partir del segle XIV fins als nostres dies desapareixen més de la meitat d'aquests masos. Bàsicament en dos períodes S.XIV-XV i XVII-XVIII.**
- **A principis del segle XXI només ca n'Oller continua en mans dels descendents de la mateixa família que és documentada al segle XIV.**
- **La crisi dels grans masos de la plana del Vallès tenen en molts casos com a rerefons la dificultat d'adaptar-se a les canviants condicions climàtiques.**
- **L'endeutament per males collites, els dots d'un estatus social que ja no poden mantenir amb el treball de les terres, les guerres, els allotjaments de tropes com a nou flagell afegit, són factors importants que expliquen la venda de masos, abans rics pels monocultius de cereal, i ara pobres per les males collites.**

2.- EL PROCÉS DE VENDA DE LA PROPIETAT ÚTIL DELS MASOS (S.XVII-XVIII)

TAULA DE LES VENDES DE LA PROPIETAT ÚTIL DE MASOS DE SANTA PERPÈTUA (1352-1773)

MAS QUE ES VEN	ANY DE LA VENDA	MOTIU DE LA VENDA	COMPRADOR	ACTIVITAT
Casa de Canalies <i>(la Ferrussa)</i>	1352	Deutes	Jaume Sala	Mercader de Barcelona
Casa de Canalies <i>(la Ferrussa)</i>	1383	Deutes	Francesc Martínez	Mercader de Barcelona
Mogoda	1433		Cartoixa de Montalegre	Religiosos
Mas Jover <i>(can Vaquer de la Llagosta)</i>	1447	Minoria d'edat de l'Hereu	Guillem Vaquer	Pagès
Mas Perera <i>(Granja Soldevila)</i>	1450	Minoria d'edat de l'Hereu	Amador Bruguera	Pagès de Cerdanyola
Mas Soler de Mogoda	1534		La Cartoixa de Montalegre	Religiosos
Mas Teixidor <i>(can Bernades)</i>	1545	Mort <i>ab intestato</i>	Lluís de Vilana	Notari de Barcelona
Mas Raguer de Mogoda	1547		La Cartoixa de Montalegre	Religiosos
Mas Camp <i>(can Vinyals)</i>	1554	Deutes (encant públic)	Bernat Soler	Assaonador de pelis Barcelona
Mas Llorenç	1562	Deutes	Joan Angli	Pagès de Santa Perpètua.
Mas Coll <i>(can Xiol)</i>	1565	Deutes	Francesc de Castellet	Donzell
Mas Morral <i>(Torre de la Torre del Rector)</i>	1574	Mort <i>ab intestato</i>	Salvador Boera	Notari de Barcelona
Mas Camp <i>(can Vinyals)</i>	1577	Deutes	Pere Climent	Flassader de Barcelona
Mas Coll <i>(can Xiol)</i>	1580	Deutes (encant públic)	Montserrat Dot	Notari de Barcelona
Can Murtra	1601	Deutes (encant públic)	Mossèn Capdevila	Beneficiat de Sant Sever de Barcelona
Mas Pedrosa de Reixac <i>(La Piella)</i>	v.1600	Deutes	Mossèn Piella	Notari de Barcelona
Mas Bruguera <i>(Granja Soldevila)</i>	1628	Deutes (encant públic)	Miquel de Granollacs	Donzell de Barcelona
Mas Ballestar <i>(can Sabau)</i>	v. 1630	Deutes (encant públic)	Joan Pau Llopis	Doctor en Medicina a Barcelona
Mas Colomer de Mogoda	1641	Deutes (encant públic)	La Cartoixa de Montalegre	Religiosos
Mas Torrents de Rovira i mas Morral <i>(Torre del Rector)</i>	1645	Deutes (encant públic)	Isabel vidua de Jeroni Messeguer	Mercader de Barcelona
Mas Guitard de Mogoda	1645	Deutes	La Cartoixa de Montalegre	Religiosos
Mas Llobet <i>(can Tavià)</i>	1646	Deutes	Pere Joan Rossell	Regent de la Reial Audiència

TAULA DE LES VENDES DE LA PROPIETAT ÚTIL DE MASOS DE SANTA PERPÈTUA (1352-1773)

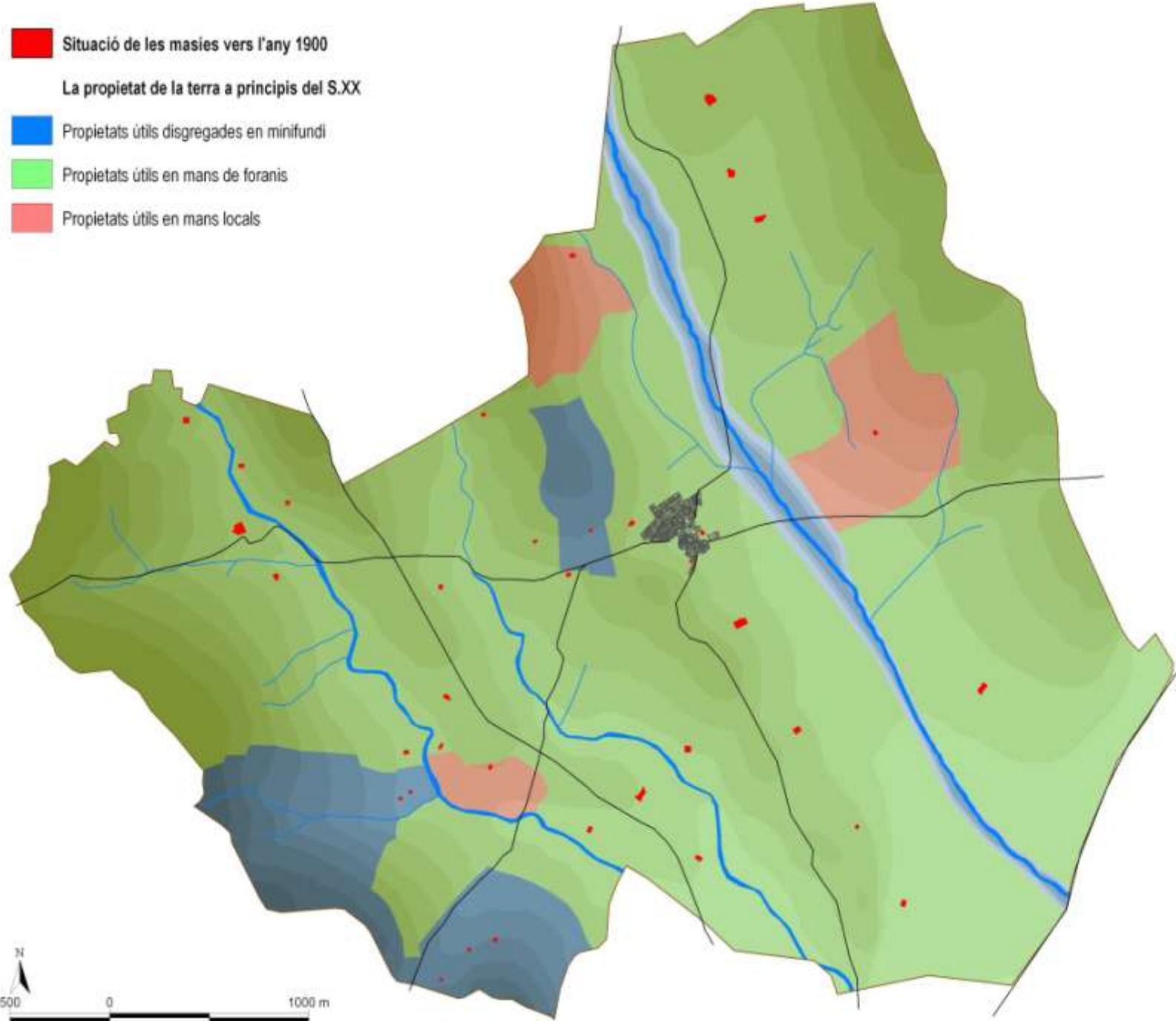
MAS QUE ES VEN	ANY DE LA VENDA	MOTIU DE LA VENDA	COMPRADOR	ACTIVITAT
Mas Coll <i>(can Xiol)</i>	1648	Deutes	Josep Xiol	Pagès de Montcada
Can Murtra	1653	Inversió-rendes	Jaume Murtra	Pagès
Mas Ballestar <i>(can Sebau)</i>	1655	Deutes (encant públic)	Maria Feliu de la Penya	Vidua de Francesc Busquets, adroguer de Barcelona
Mas Prat <i>(can Bernat)</i>	1662	Deutes	Francesc Vidal Roca	Fiscal de la Reial Audiència
Mas Llobet <i>(can Fiol)</i>	1665	Deutes	Antoni Pau Duran	Adroguer de Barcelona
Torre del Rector	1666	Obtenció de renda	Pere Tagell	Apotecari de Barcelona
Mas Bell-lloc <i>(can Mira)</i>	1667	Deutes (insolotumació)	Antoni Pau Duran	Adroguer de Barcelona
Torre Climentà <i>(can Vinyals)</i>	1672	Deutes	Bonaventura Torres	Notari de Barcelona
Mas Prat <i>(can Bernat)</i>	1675	Liquidació d'herència	Maria Sala, viuda de Pere Pau Vives	Notari de Barcelona
La Ferrussa	v.1680	Piet històric	Sebastià de Portulés	Donzell de Barcelona
Camp de la Bruguera	1681 i 1687	Deutes	La Cartoixa de Montalegre	Religiosos
Mas Coll <i>(can Xiol)</i>	1693	Deutes	Joan Camprubi	Sastre de Barcelona
Ca n'Àngli	1698	Deutes	Francesc Clarassó	Deute de Medicina
Can Cabanyes de Reixac	v.1700	Deutes	Caputxins de Barcelona	Religiosos
Mas Granollacs <i>(Granja Soldevila)</i>	1713	Deutes	Ramon Munts	Seller de Barcelona
Mas Prat <i>(can Bernat)</i>	1717	Deutes	Josep de Bru i de Mora	Donzell de Barcelona
Mas Ballestar	1727	Deutes	Josep Güell Soler	Prevere beneficiat de Barcelona
Can Cabanyes de Reixac	1745	Liquidació d'herència	Convent de Mercedaris	Religiosos
Torre del Rector	1763	Deutes	Antoni Pla i Mitjà	Doctor en Medicina de Barcelona
Mas Teixidors <i>(can Bernades)</i>	1773	Encant públic	Manuel d'Amat i de Junyent	Virrei del Perú
	1780	Deutes d'herències	Maria Elena de Mari i de Dusai	Noble de Barcelona

2.- EL PROCÉS DE VENDA DE LA PROPIETAT ÚTIL DELS MASOS (S.XVII-XVIII)

TAULA DE LES VENDES DE LA PROPIETAT ÚTIL DE MASOS DE SANTIGA (1381-1717)

MAS QUE ES VEN	ANY DE LA VENDA	MOTIU DE LA VENDA	COMPRADOR	ACTIVITAT
Castell de Santiga	1381	Deutes	Joan Font	Tresorer Reial
Castell de Santiga	1390		Ramon de Sentmenat	Donzell de Barcelona
Mas Seriol (<i>can Lloberes</i>)	1471	Liquidació d'herència	Joan Bellsolà	Pagès de Santa Perpètua
Mas Seriol (<i>can Lloberes</i>)	1555	Deutes	Antic Lloberes	Pagès
Mas Diumer de Santiga	1557	Mort prematura de l'hereu i deutes	Bernat Soler	Assaonador de pellis de Barcelona
Can Bruguera de Santiga	1598	Deutes	Miquel de Salvà	Senyor del Castell de Santiga
Can Ferran de Santiga	1623	Deutes	Miquel de Salvà	Senyor del Castell de Santiga
Mas Ferriol de Santiga (<i>cal Rectorat</i>)	1624	Deutes	Miquel de Salvà	Senyor del Castell de Santiga
Can Barnola de Santiga (<i>mas Puiggali</i>)	1717	Deutes	Antoni Güell i Llobet	Pagès de Santiga
Castell de Santiga	1729	Deutes per dot	Marquès de Rupit	Marquès

- Situació de les masies vers l'any 1900
- La propietat de la terra a principis del S.XX**
- Propietats útils disgregades en minifundi
- Propietats útils en mans de foranis
- Propietats útils en mans locals

- **Els propietaris útils, els pagesos, aniran perdent les terres amb el resultat d'un procés continuat de venda de masos, especialment intens al segle XVII.**
- **La guerra de Successió no fou un parèntesi en l'evolució de la propietat útil dels masos de Santa Perpètua, tampoc fou determinant, va ser un factor més que ajudà un procés de canvi que havia ja començat al segle XVII. Hi ha la venda de masos dins del període de la guerra de Successió i després d'aquesta. Uns s'han de relacionar amb l'endeutament dels pagesos i l'altre amb les confiscacions dels bens dels austriacistes.**
- **Els masos esdevenen inversions de capital barceloní. Santa Perpètua de Mogoda esdevé un poble amb gent però sense terra sobre la que poder decidir.**
- **Les decisions sobre la terra de Santa Perpètua i Santiga es prenen a Madrid o Barcelona ja des del segle XVIII.**
- **Aquells actors de la història "gran" ho són perquè hi ha aquesta altra història "petita" d'on surten les "rendes" d'aquests personatges. També era una manera lucrativa de col·locar l'excés de líquid monetari.**

2.- EL PROCÉS DE VENDA DE LA PROPIETAT ÚTIL DELS MASOS (S.XVII-XVIII)

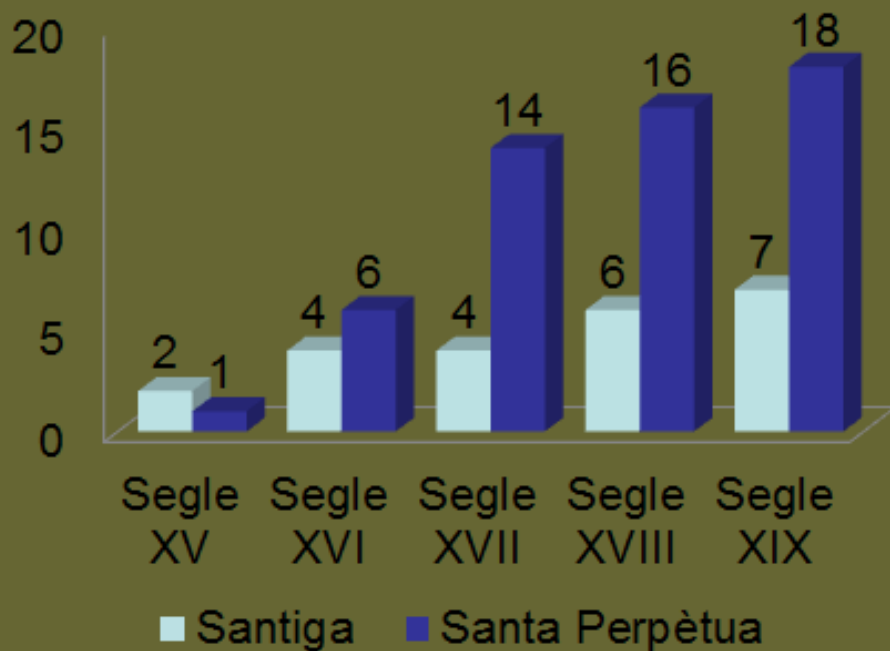
”Dins el terme de Santa Perpètua hi ha a remarcar un formós castell conegut per can Gomis. És de construcció moderna i per bé que és un recull d'imitacions dels monuments catalans més famosos, és interessant de resseguir-lo i estudiar-ne la seva significació evocadora.

La porta d'entrada és còpia fidel de la de Poblet i les muralles són fragments de la “cité” de Carcassona; una part lateral de l'edifici és igual a la bonica façana gòtica de la galeria de la Generalitat i algunes portalades i finestrals són reproduccions d'altres joies arquitectòniques de diferents llocs. Tot plegat és un edifici grandíols, ric en detalls i de costosa execució i molt vistós.

Llàstima que els seus propietaris el tinguin tan tancat als excursionistes que volen visitar-lo...”

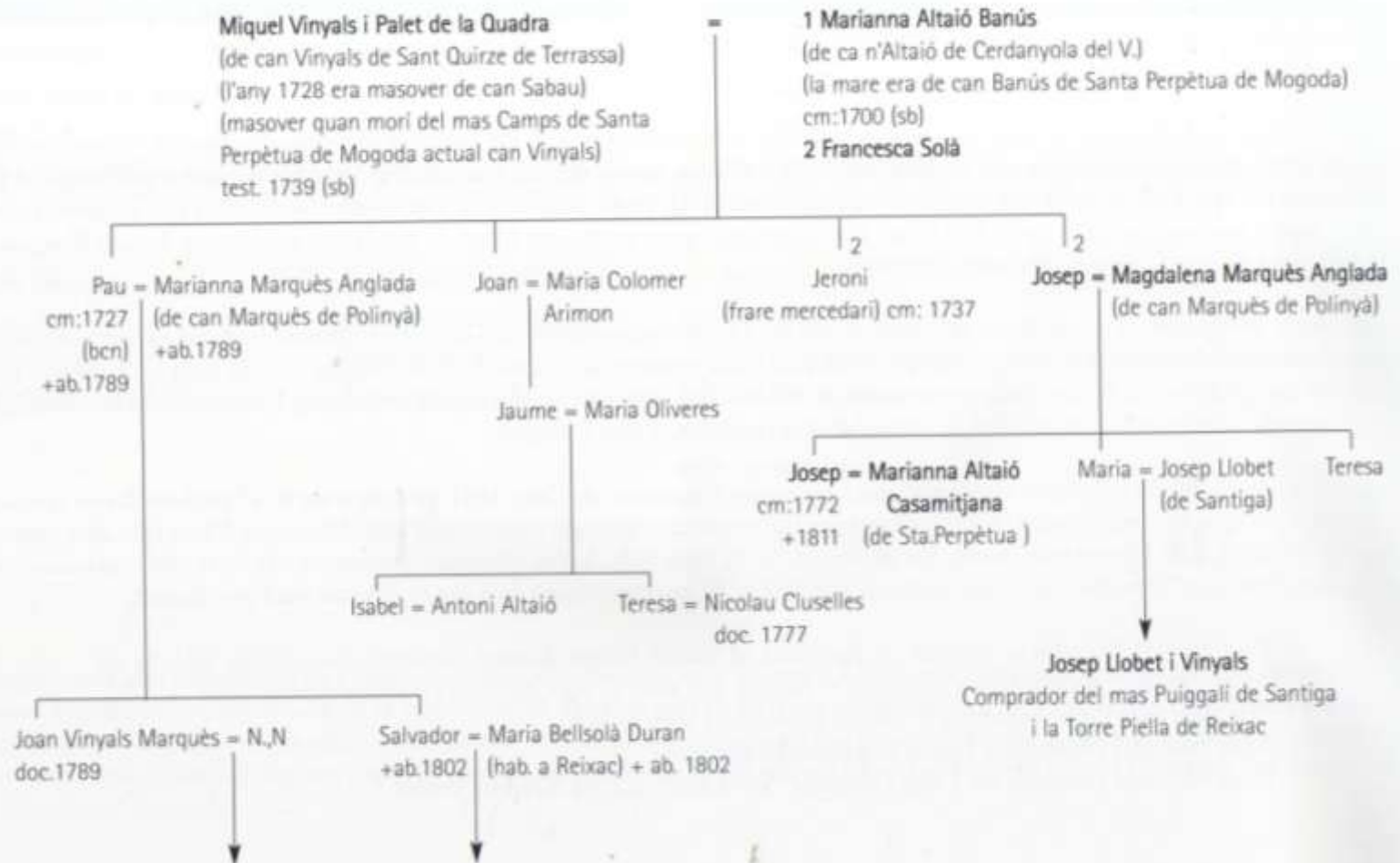
Josep Rosell, any 1936 : guia excursionista "El Rodal de Sabadell", pàgines 173-175:

Disponibilitat de masoveries a Santiga i Santa Perpètua de Mogoda

NOM DEL MAS	NOM ACTUAL DEL MAS DEGUT A MASOVERS
Mas Teixidor	Can Bernades
Mas Puiggalí de Santiga	Can Barnola
Mas Prat	Can Bernat'
Mas Murtra Nou	Ca l'Andal
Mas Bell-lloc	Can Miró
Mas Llobet	Can Taió
Mas Ballestar	Can Sabau
Mas Pont	Can Ferriol o cal Rectoret
Mas Camp	Can Vinyals
Mas Bruguera o Bofill	Cal m'Enganyes
NOM DEL MAS QUE HA CONSERVAT EL NOM ORIGINAL O DELS PROPIETARIS	
Ca n'Anglí	Granja Subirà
Can Banús	
Mogoda	
Can Fontanet de la Riba	
Ca n'Oller	
Mas Coll	Can Xiol
Mas Moragues	Can Colomer
Can Folguera	
Mas Burguera o Granollacs	Granja Soldevila
Can Murtra Vell	
Can Llobet de Santiga	
Can Mallol de Santiga	
Can Ferran	
Castell de Santiga	
Mas Vallhonrat	Can Targa

LÍNIA VINYALS DE SANTA PERPÈTUA DE MOGODA

José Luís de Vilallonga

Agatha Ruiz de la Prada

La Duquesa de Alba

Xavier Bru de Sala

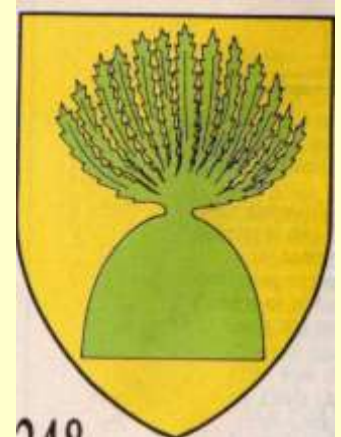
El Virrei Amat

El banquer Manuel Girona

El Conde de Aranda

**Jacint Bru de Sala
Baró de Sant Miquel de Pera**

3.- DE LES SAGRERES MEDIEVALS ALS ESTABLIMENTS DEL SEGLE XVIII: LA FORMACIÓ DEL POBLE DE SANTA PERPÈTUA DE MOGODA.

- **Els llocs de culte i enterrament ancestrals, esdevenen punt de referència de la comunitat, lloc sagrat i lloc on es possible l'aparició de les sagreres medievals.**
- **L'evolució diferent de la propietat va afavorir el creixement d'una sagrera medieval fins a convertir-se en el que diríem el poble. Això en el cas de Santa Perpetua, o bé deixar-la fossilitzada com ha estat el cas de Santiga.**
- **Les motivacions o causes de la formació del poble de Santa Perpètua, són a partir de coses tant senzilles com el problemes econòmics de famílies de mas, o de famílies de mas que cercaven la renda fixa, cas de, cal Regàs, el mas Riba o can Xiol.**

Sagrera de Rubí

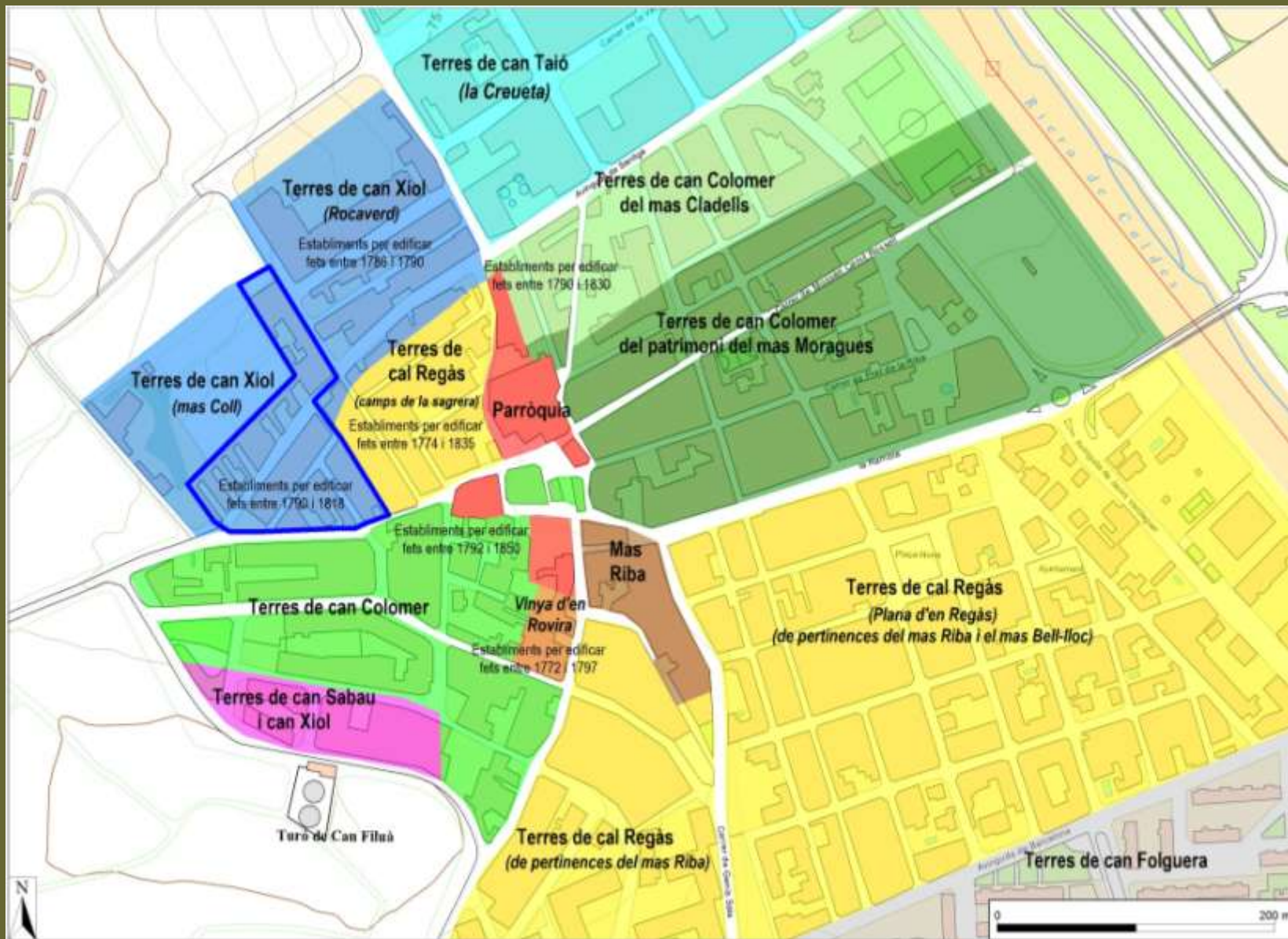
Sagrera de Santa Perpètua

Sagrera de Polinyà

Sagrera de Santiga

3.- DE LES SAGRERES MEDIEVALS ALS ESTABLIMENTS DEL SEGLE XVIII: LA FORMACIÓ DEL POBLE DE SANTA PERPÈTUA DE MOGODA.

- En l'època moderna, en què la societat era en més del 95% població rural, el progrés de molts anava lligat als problemes econòmics d'uns pocs que tenien la propietat més preuada, la terra. Per tal què molts tinguessin accés a la terra i a l'habitatge, uns pocs havien de tenir problemes econòmics o predisposició a vendre, empenyorar o establir terres i cases per obtenir renda i ingressos.
- El creixement urbà de Santa Perpètua dels segles XVIII i XIX no es podria explicar si no és en el context de millorar les rendes i ingressos de patrimonis i les dificultats econòmiques en el si d'una societat pagesa diferenciada entre pagesos de mas, els "terratinents" i un grup nou producte del fort creixement demogràfic del segle XVIII, els jornalers i bracers. En aquests segles convergeixen diversos factors: augment demogràfic, necessitat d'habitatge i de terres, necessitat de rendes, i problemes econòmics dels propietaris útils de la terra.
- Les motivacions o causes de la formació del poble de Santa Perpètua, s'esdevenen a partir de causes com problemes econòmics, o cercar "*viure de rendes*". Exemples d'ambdues casuístiques: cal Regàs, el mas Riba o can Xiol.